

Doniesienia i notatki

Marek Holly

Bieszczadzki Park Narodowy
38–700 Ustrzyki Dolne, ul. Belska 7
marekholly@wp.pl

Received: 4.02.2019

Reviewed: 17.05.2019

SZUBAK SMIRNOWA *ATTAGENUS SMIRNOVI* R. D. ZHANTIEV, 1973 (COLEOPTERA, DERMESTIDAE) INWAZYJNY GATUNEK CHRZĄSZCZA WYKAZANY Z USTRZYK DOLNYCH

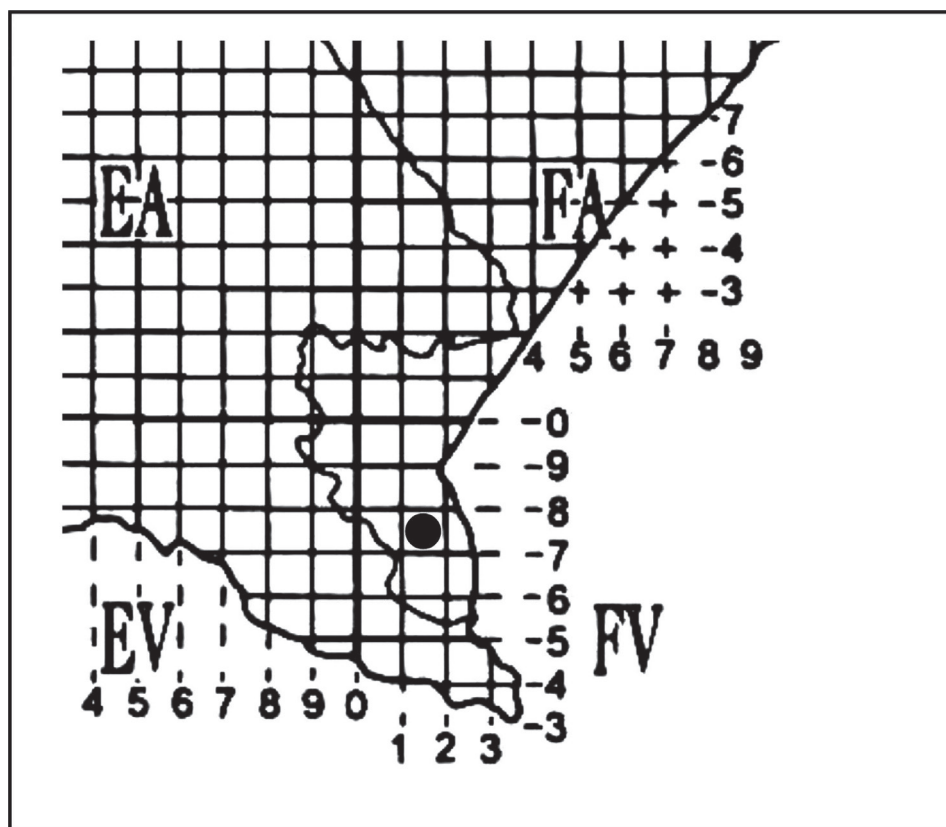
The brown carpet beetle *Attagenus smirnovi* R. D. Zhantiev, 1973
invasive species recorded from Ustrzyki Dolne

Abstract: The new record of *Attagenus smirnovi* R.D. Zhantiev, 1973 from the Low Bieszczady Mts. is given – three specimen were collected in the block of flats in Ustrzyki Dolne town on the 4th of December 2018 and in the end of January 2019. All these findings are supposed to be connected with regular nesting of swifts in the attic area of the building elevation.

Key words: Dermestidae, *Attagenus smirnovi*, Low Bieszczady Mts.

4 grudnia 2018 roku, w mieszkaniu przy ulicy Dworcowej w Ustrzykach Dolnych stwierdzono 1 osobnika szubaka Smirnowa *Attagenus smirnovi* Zhantiev, 1973. Znaleziony chrząszcz był żywy, przemieszczał się po odsłoniętym parkiecie w pobliżu dywanu. Owada zebrano w celu udokumentowania tej obserwacji. Kolejne stwierdzenia miały miejsce w dniach 31 stycznia i 1 lutego 2019 roku, kiedy również zebrano po jednym osobniku tego inwazyjnego chrząszcza (Ryc. 1). Owady przemieszczały się po parapecie okna, stąd istnieje uzasadnione przypuszczenie, że do mieszkania przedostały się z ocieplenia podokiennego parapetu.

Szubak Smirnowa *Attagenus smirnovi*, należący do rodziny skórnikowatych (Dermestidae), jest w Europie inwazyjnym gatunkiem, silnie rozszerzającym swój areal występowania. Jego rozwój przebiega w martwej materii organicznej lub produktach pochodzenia zwierzęcego, takich jak skóry, pióra, itp. Owad ten pierwotnie występował wyłącznie w Afryce (Zhantiev 1973). Obecnie powszechnie spotykany jest również w wielu rejonach Europy jako chrząszcz synantropijny, żerujący w muzeach, domach i innych budynkach. Jest to niewielki chrząszcz, którego samce osiągają 2,5 mm długości oraz 1,5 mm szerokości. Samice są nieco większe, osiągają odpowiednio 4 mm długości i 2,5 mm szerokości. Głowa i przedplecze chrząszczy są ciemne, barwa pokryw jasnobrunatna ze złocisto-żół-

Ryc. 1. Stanowisko szubaka Smirnova *Attagenus smirnovi* R.D. Zhantiev 1973, w siatce kwadratów UTM.

Fig. 1. Site of brown carpet beetle *Attagenus smirnovi* R.D. Zhantiev in the UTM net system.

tym owłosieniem; u samców mogą też występować ciemniejsze, brunatne włoski. W Afryce znany jest z Kenii, Erytrei, Etiopii i Konga (Háva 2003). Poza Afryką i Europą owad ten występuje także obecnie w pd.-zach. Azji, w Omanie na półwyspie Arabskim (Háva 2000). Według Zhantieva (1976) chrząszcze występują masowo w gniazdach ptaków (np. jerzyka małego *Apus affinis*) i schronieniach nietoperzy. Larwy żywią się martwą materią pochodzenia zwierzęcego (pióra, sierść, skóra itp.). Chrząszcze dobrze latają, toteż jako synantropy w budynkach najczęściej spotykano je w sezonie wiosennym i letnim, zarówno martwe, jak i żywe, w pobliżu zamkniętych okien. Może to świadczyć o ich dużych możliwościach lokomocyjnych, a tym samym inwazyjnych. *A. smirnovi* może powodować dotkliwe szkody w muzeach, w których niszczy zbiory zielnikowe oraz kolekcje owadów. Jego znaczenie jako szkodnika zbiorów muzealnych w Europie było w ostatnich latach przedmiotem monitoringu i badań (Stengaard Hansen i

inni 2012; Pawłowski 2012). Szkodliwość tego owada może też dotyczyć miejsc o znaczeniu gospodarczym, w których znajdują się duże ilości futer, piór i wełny. W mieszkaniach szkody polegają głównie na zanieczyszczaniu żywności odchodami i uszkodzaniu tkanin. Przypuszcza się, że pierwszymi ogniskami inwazji tego szkodnika w Europie na początku lat 60. XX wieku były muzealne magazyny zoologiczne w wielkich miastach. Inwazja najprawdopodobniej rozpoczęła się w Moskwie, skąd znany jest od 1961 roku, następnie notowano go w Danii (Arevad 1975), Anglii (Peacock 1979), Norwegii (Ottesen 1985). W najbliższym sąsiedztwie Polski najwcześniej odnotowany był w Niemczech (Naumann 1986; Köchler i Klausnitzer 1998) i byłej Czechosłowacji (Černý 1989), a następnie na Ukrainie zachodniej (Tarnopol, leg. A. Kuśka – okaz w Muzeum Przyrodniczym ISEZ PAN w Krakowie – Pawłowski 2012). Dopiero na przełomie wieków sygnalizowany był z Łotwy i Białorusi (Barševskis 2001).

W Polsce po raz pierwszy odnotowano tego owada w roku 2000 w Poznaniu i Warszawie. W latach 2001–2004 zbierano już ten gatunek na wielu stanowiskach w dużych miastach – Poznań-Jeżyce: mieszkanie prywatne; Poznań-Śródmieście: Biblioteka UAM; Poznań-Ogrody: AR; Wrocław-Centrum: mieszkanie prywatne; Szczecin-Śródmieście: AR; Kraków-Półwie Zwierzynieckie: mieszkanie prywatne; Białystok: mieszkanie prywatne (Ruta i in. 2004).

Literatura

- Arevad K. 1975. *Attagenus smirnovi*: optradeni Danmark. Entomologiske Meddelelser, København 43: 172–176.
- Barševskis A. 2001. New and rare species of beetles in the Baltic states and Belarus. *Baltic Journal of Coleopterology* 1: 3–18.
- Černý Z. 1989. Faunistic records from Czechoslovakia: *Attagenus smirnovi*. *Acta Entomologica Bohemoslovaca* (Praha), 86: 76.
- Háva J. 2000. New interesting Dermestidae (Coleoptera) from the world with descriptions of ten new species. *Veröffentlichungen Naturkundemuseum Erfurt* 19: 161–171.
- Háva J. 2003. World Catalogue of the Dermestidae (Coleoptera). *Studie a zprávy Oblastního muzea Praha-východ, Supplementum* 1: 1–196.
- Köchler F., Klausnitzer B. 1998. Verzeichnis der Käfer Deutschlands. *Entomologisches Nachrichten und Berichte, Leipzig, Dresden, Beiheft* 4: 1–185.
- Naumann E. 1986. *Attagenus smirnovi* – eineneue Art für die DDR? *Entomologische Nachrichten und Berichte, Leipzig, Dresden*, 30: 270.
- Ottesen P.S. 1985. *Attagenus smirnovi* – new to Norway, a coming insect pest? *Fauna Norvegica, (Ser. B.)*, 32: 108–109.
- Pawłowski J. 2012. Szubak Smirnowa *Attagenus smirnovi* Zhantiev, 1973. W: Z. Głowaciński, H. Okarma, J. Pawłowski, W. Solarz (red.). *Gatunki obce w faunie Polski*. Wyd. internetowe. Instytutu Ochrony Przyrody PAN w Krakowie – 1 strona. <http://www.iop.krakow.pl/gatunkiobce/defaultd7cf.html?nazwa=opis&id=52&je=pl>

- Peacock E.R. 1979. *Attagenus smirnovi* Zhantiev, a species new to Britain, with keys to the adults and larvae of British *Attagenus*. Entomologist's Gazette 30: 131–136.
- Ruta R., Konwerski S., Kadej M., Herrmann A., Lasoń A. 2004. Three species of dermestid beetles (Coleoptera: Dermestidae) new to the Polish fauna with remarks on dermestids introduced to Poland. Polskie Pismo Entomologiczne 73: 307–314.
- Stengaard Hansen L., Åkerlund M., Grøntoft T., Ryhl-Svendsen M., Schmidt A.L., Jan-Erik Bergh J. E., Vagn Jensen K. M. 2012. Future pest status of an insect pest in museums, *Attagenus smirnovi*: Distribution and food consumption in relation to climate change. Journal of Cultural Heritage 13: 22–27.
- Zhantiev R.D. 1973. New and little known dermestids in the fauna of the U.S.S.R. Zoologicheskii Zhurnal 52: 282–284.
- Zhantiev R.D. 1976. The Dermestidae of the USSR. Izdatelstvo Moskovskogo Universiteta, Moskwa: 182 ss.